Türk Psikoloji Yazıları, Haziran 2019, *22*(43), 43-55 DOI: 10.31828/tpy1301996120180525m000004

Psikoloji Penceresinden Erken Yaşta Evlendirilen Kız Çocukları

Büşra Aslan

Erzurum Teknik Üniversitesi

Özet

Çocuk evlilikleri çocuklar henüz fiziksel, fizyolojik ve psikolojik açılardan evlenme ve çocuk sahibi olma sorumluluklarını taşımaya hazır olmadan, on sekiz yaş öncesi gerçekleştirilen evliliklerdir. Gelişmekte olan ülkelerde oldukça yaygın olan çocuk evlilikleri Türkiye'de de önemli bir sorun olarak var olmaya devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı, kız çocuk evliliklerini yaygınlığı, nedenleri ve en önemlisi de psikolojik sonuçları açısından ele almaktır. Erken yaşta evlendirilen kız çocukları fiziksel ve psikolojik açıdan pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Evliliklerinde fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalmakta, kendisini ilgilendiren pek çok konuda fikir beyan etmesine izin verilmemektedir. Bu durumun kadının toplumdaki eşitsiz konumunu güçlendirerek kadınları ihmal ve istismar döngüsüne hapsettiği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Çocuk evliliği, erken evlilik, şiddet, psikopatoloji

Abstract

Any marriage that is carried out before the age of eighteen, before the child is physically, physiologically and psychologically ready to bear the responsibilities of marriage and having children. Child marriages, which are very common in developing countries, continue to be an important problem in Turkey. Aim of the present study is to point out the prevelance, causes and most importantly the psychological outcomes of child marriages. Early married girls confront with many physical and psychological problems. They expose to physical and sexual abuse and are not allowed to express their opinions on many issues that concern them. This situation reinforces the unequal position of women in society and imprisons women in the cycle of neglect and abuse.

Keywords: Child marriage, early marriage, violence, psychopathology

Yazar notu: Bu derleme çalışmasının hazırlanma sürecindeki desteği ve itinalı geri bildirimleri için Prof. Dr. Şennur Tutarel Kışlak'a sonsuz teşekkür ederim.
Yazışma Adresi: Dr. Öğr. Üyesi Büşra Aslan, Erzurum Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Yakutiye / Erzurum.
E-posta: busra.aslan@erzurum.edu.tr
Gönderim Tarihi: 30.11.2017
Kabul Tarihi: 25.05.2018

Birçok toplumda evlilik hem kadın hem de erkek için en önemli yaşam olaylarından biri olarak görülmektedir. Evlilik birçok değişikliği beraberinde getirmekte, evliliğe adım atan kişiler yeni bir aile kurmakta ya da geniş bir ailenin parçası olmaktadırlar (Jensen ve Thornton, 2003). Evlilik pek çok toplumda çocukluktan yetişkinliğe geçiş olarak kabul edilmektedir. Bu geçiş aynı zamanda toplumsal olarak kabul edilebilir cinselliğin ve doğurganlığın başlangıcıdır (Hossain, Mahumud ve Saw, 2016). Çocuk evliliği ya da erken evlilik ise; 18 yaşından önce fiziksel, fizyolojik ve psikolojik açılardan evlenme ve çocuk sahibi olma sorumluluklarını taşımaya hazır olmadan gerçekleşen evliliklerdir (UNFPA, 2007). Erken evlilik kız çocukları kadar erkek çocukları da ilgilendiren bir problem olmakla birlikte, erkek çocukların erken yaşta evlendirilmeleri kız çocuklarında olduğu kadar yaygın değildir (Özcebe ve Biçer, 2013). Cinsel istismar bağlamında değerlendirildiğinde ise erkeklerin yaşam boyu cinsel istismara uğrama oranı %16 iken, bu oranın kadınlarda %27 olduğu belirtilmektedir (Finkelhor, 1994). Walrath ve ark. (2003) 11 yaş ve üstündeki çocuklarda, kız çocuklarının cinsel istismara uğrama oranlarının erkek çocuklardan dört kat daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Bu veriler kız çocuklarının istismara uğrama ihtimallerinin daha fazla olduğunu göstermektedir. Çocuk yaşta evlendirilme bir insan hakları ihlali olarak değerlendirilmektedir ve özellikle kız çocuklarında cinsel istismarın en sık görülen biçimidir (Boran, Gökçay ve Devecioğlu, 2013). Erken evlilik, erken yaşta doğum yapmak ve ev içerisindeki statü ve güç kaybı gibi özellikler bağlamında kız çocuklarına özgü daha ciddi sorunlara neden olduğu için (Jensen ve Thornton, 2003) bu çalışmada erken yaşta evlendirilme, kız çocukları özelinde ele alınmıştır.

Hukuki açıdan bakıldığında çocuk evliliği konusu ulusal ve uluslararası pek çok kanun ve anlaşmada ele alınmıştır. Türk hukuk sisteminde kanunlar tek tek incelendiğinde çocuk tanımının net olmadığı ve çocuk evliliği kavramının kanuna göre değiştiği görülmektedir. Türk Medeni Kanunu'na göre 17 yaşını, Türk Ceza Kanunu'na göre 15 yaşını, Çocuk Koruma Kanunu'na göre ise 18 yaşını doldurmamış kişilerin evlilikleri çocuk evliliği sayılmaktadır. Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) 16. Maddesinde çocukların evlendirilmesi kesin bir dille reddedilmektedir (Acar ve Arıner, 2009). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde bireylerin evlenmeleri için özgür ve tam irade haklarının olduğu belirtilmiş, ancak taraflardan birinin hayat arkadaşıyla ilgili bilinçli kararlar vermek için yeterince olgunlaşmadığı durumlarda iradenin özgür ve tam olamayacağı kabul edilmiştir (UNICEF, 2011). Yasal düzenlemeler ile ulusal ve uluslararası örgütlerin çabalarına rağmen çocuk evliliklerinin dünyada ve Türkiye'de sık rastlanan bir olgu olarak var olmaya devam etmesi, sorunun sadece yasalar yoluyla çözülemeyeceğini göstermektedir. Çocuk evliliklerine onay veren ve meşru gören sosyal ve kültürel değer yargılarının çoğu zaman yasalardan daha çok kabul gören kavramlar olduğu görülmektedir (Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012).

Gelişmekte olan ülkelerde çocuk evliliği oldukça yaygındır. İki bin ve 2011 yılları arasında gelişmekte olan ülkelerdeki 20-49 yaş arasındaki kadınların üçte birinin 18 yaşından önce, bu kadınların dokuzda birinin ise 15 yaşından önce evlendiği ifade edilmektedir (Das Gupta ve ark., 2014). Dünya'da 18 yaşın altında evlenen çocukların oranları %20 ile %70 arasında değişmekte ve çocuk evliliği en fazla Güney Asya, Sahra-altı Afrika ve Güney Doğu Asya ülkelerinde görülmektedir. Bin dokuz yüz seksen yedi ile 2006 yıllarını kapsayan erken evlilik istatistiklerine göre, dünya genelinde 20-24 yaş grubundaki kadınların 60 milyondan fazlası 18 yaşından önce evlenmiştir (UNICEF, 2007). Amerika'da 24.254 evli kadınla yapılan geniş çaplı bir çalışmada, çalışmaya katılan kadınların %12'sinin 18 yaşından önce evlendiği görülmüştür. Bu kadınların %51.53'ü 16 yaş ve öncesinde, %12'si ise 14 yaşında evlendiğini belirtmiştir (Le Strat, Dubertret ve Foll, 2011). Eğer evlilik örüntüleri değişmezse, önümüzdeki 10 yılda 100 milyondan fazla genç kızın 18 yaşından önce, yaklaşık 14 milyon genç kızın ise 15 yaşından önce evleneceği tahmin edilmektedir (Bruce, 2005). Ülkemizde ise çocuk evlilikleri genellikle yasal bağlayıcılığı olmayan dini evlilikler biçiminde gerçekleştiği için kesin rakamlara ulaşmak mümkün olmamaktadır, ancak kız çocuk evliliklerinin tüm evliliklerin ortalama %30-35'ini oluşturduğunu söylemek mümkündür (Malatyalı, 2014). Diğer bir deyişle, ülkemizde her üç evlilikten birinin çocuk evliliği olduğu söylenebilir. 2013 yılında yapılan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) sonuçlarına bakıldığında, 25-49 yaşlarındaki kadınların % 41'inin 20 yaşından önce, %22'sinin 18 yaşından önce, %4'ünün de 15. yaş gününden önce evlendikleri görülmektedir (TNSA, 2013).

Ailelerin kızlarını çocuk yaşta evlendirmelerinin nedenlerine bakıldığında, bazı ailelerde kız çocuklarının ekonomik bir yük olarak görüldüğü ve ailelerin kızlarını evlendirerek başlık parası adı altında ekonomik kazanç sağladıkları görülmektedir. Ayrıca aileler olası cinsel taciz ve şiddetten koruma düşüncesiyle kız çocuklarını bir an önce bir erkeğin himayesine sokmak istemektedirler. Evlilik ile kızların evlilik dışı cinsel ilişkiye girmelerine ve hamile kalmalarına engel olacakları düşüncesi yaygın bir inanç olarak varlığını sürdürmektedir (Nour, 2009; TBMM, 2010). Söz konusu nedenler, aileleri kızlarını çocuk yaşta evlendirmeye yöneltebilmektedir.

Ailelerin eğitim düzeyi de kız çocuğu evliliklerinde önemli bir diğer faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklarını erken yaşta evlendiren ailelerin genellikle eğitim düzeyinin düşük olduğu görülmekte ve ailenin eğitim düzeyi arttıkça kızların erken yaşta evlendirilme olasılığı azalmaktadır. Sadece okur-yazar olmak dahi erken yaşta evliliklerin azalmasında önemli rol oynamaktadır. Annesi okur-yazar olmayan kız çocuklarının %35'i 18 yaşından önce evlenmişken, annesi okur-yazar olanlarda bu oran %20'ye düşmektedir. Benzer şekilde babası okur-yazar olmayan kadınların erken yaşta evlenme riski daha fazladır (Ertem, Saka, Ceylan, Değer ve Çiftçi, 2008; Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012). Ailenin eğitimsiz olması çocukların erken yaşta evlendirilmesine yol açarken, erken yaşta yapılan evlilikler de çocukların eğitim almasının önünde büyük bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk evleneceği için okuldan alınmakta, zamanını yeni evine, eşine, çocuk sahibi olmaya ve çocuk bakmaya ayırması beklenmektedir (Jensen ve Thornton, 2003). Türkiye'de de erken yaşta evlendirilen çocukların eğitim yaşamları kesintiye uğramaktadır. Özellikle sosyoekonomik durumu düşük aileler, kızlarını okula göndermemekte ya da okula gönderse bile evlendirmek için okuldan almaktadırlar. İki bin dokuz yılı e-okul verilerine göre 675'i kız olmak üzere 693 öğrenci erken evlilik ve nişanlanma nedeniyle okula devam etmemiştir (TBMM, 2010). Eğitim düzeyi arttıkça çocuk yaşta yapılan evlilikler azalmaktadır. Hiç okula gitmemiş ya da sekiz yıllık eğitimlerini tamamlamamış kadınların yaklaşık %50'si 18 yaşından önce evlenmişken, bu oran lise ve üzeri eğitim alanlarda %5,3 olarak belirlenmiştir (Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012). Evliliğin bir yıl ertelenmesinin kız çocuklarının okulda geçirecekleri süreyi %22 arttırdığı ve okur-yazarlığı %5,6 yükselttiği ifade edilmektedir (Field ve Ambrus, 2008).

Bazı durumlarda ise çocuklar kendileri evlenmek istemektedirler. Örneğin, aile içi şiddet, geçimsizlik, baskı, küçük yaşlarda anne babadan birinin kaybedilmesi ve üvey anne veya babaya sahip olunması gibi durumlarda çocuklar bu durumdan kurtulma umuduyla evlenmek istemektedirler (UNFPA, 2012). Yoksulluğun ve geleneksel değerlerin önemli olduğu bir bölgeyi kapsayan bir çalışmada, pek çok kız çocuğunun erken yaşta evlenmek istediği görülmüştür. Araştırmacılar bu durumu cinsiyet rollerinin yaygın olduğu bir ortamda, genç kızların başarılı bir eş ve anne olmak dışında heveslenebilecekleri başka bir yol olmamasıyla açıklamaktadırlar (Wodon, 2016). Diğer yandan, erken ergenlik döneminde evlenen kadınların evlilikle ilgili ön bilgilerinin olmadığı, evlenmek istemedikleri ancak birçok açıdan çok erken olarak değerlendirilen bir dönemde evliliğe zorlandıkları da görülmektedir (Erulkar, 2013). Erken evlenen kız çocukları henüz psikolojik ve duygusal olarak olgunlaşmadan "çocuk" sıfatını kaybederek "gelin" sıfatını yüklenmekte; oyun oynama, arkadaş edinme ve eğitim alma şansını kaçırmaktadır (Nour, 2009). Erken evliliğin aynı zamanda genç kızın bir erkeğin kontrolü altına girmesini sağladığına inanılmaktadır. Kızların çocuk yaşta evlendiğinde eşine ve eşinin ailesine itaat edeceği düşünülmektedir (TBMM, 2010; UNICEF, 2001). Yeni evli bireylerle yapılan bir çalışmada, eşlerden güçsüz olanın, eşleri tarafından kendilerine sunulan kimliğe karşı daha kabul edici oldukları saptanmıştır (Cast, 2003). Pek çok açıdan eşinden daha güçsüz konumda olan genç kadınların da eşlerinin kendilerine sunduğu hayatı kabul etmeleri daha olası görünmektedir.

Bu bilgilerden hareketle, bu çalışmanın amacı erken yaşta yapılan evliliklerin yol açtığı çeşitli sorunları ele almak, alan yazında erken yaşta yapılan evliliklerle ilgili çalışmaları bütüncül bir bakış açısı içerisinde değerlendirmektir.

Erken yaşta evlendirilmenin yol açtığı fiziksel sorunlar

Erken evliliğin kız çocukları üzerindeki sonuçlarından biri de fiziksel rahatsızlıklardır. Vücutları hamilelik ve doğum stresini kaldıracak kadar olgunlaşmamış olan kız çocukları için gebelik ve doğum, hem anne hem de bebek için tehlike oluşturmaktadır (TBMM, 2010). Çocuk evliliklerinin HIV gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklar, rahim ağzı kanseri, sıtma, istenmeyen ve yüksek riskli gebelik, gebelikte anne ve/veya bebeğin ölümü ve doğum fistülü gibi çeşitli hastalıklar için risk faktörü olduğu ifade edilmektedir (Nour, 2006; Prakash, Singh, Pathak ve Parasuraman, 2011; Raj ve Boehmer, 2013).

Çocuk yaşta evlenen kız çocukları evlendikten hemen sonra doğurganlıklarını kanıtlamaları için baskıya maruz kaldıklarından, erken evlilik çoğu zaman erken annelik anlamına gelmektedir (Mathur, Greene ve Malhotra, 2003). Ayrıca, erken yaşta evlilik kadınların daha fazla sayıda çocuk sahibi olmalarına neden olmaktadır (Wodon, 2016). Erken yaşta hamilelik fiziksel açıdan pek çok problemi beraberinde getirmektedir. Hamilelikle ilgili ölümler dünyada 15-19 yaşları arasındaki kız çocuklarında önde gelen ölüm nedenidir. Bu yaş grubundaki kız çocukları hamilelikte 20-24 yaş grubundakilere göre %20 ile 200 arasında daha fazla ölüm riski taşımaktadır (UNICEF, 2001). Ölüm riskinin yanı sıra erken yaşta evlenen kadınların hamilelikte düşük yapma (Santhya ve ark., 2010), erken doğum ve anemi (Mahavarkar, Madhu, ve Mule, 2008; Thato, Rachukul ve Sopajaree, 2007) riski, yetişkin yaşta evlenen kadınlardan daha yüksektir. Sahra altı Afrika'da yapılan çalışmalarda erken yaşta evlenmenin HIV riskini arttırdığı ifade edilmiştir. Evli

ergenlerin enfeksiyon hızı, evli olmayan ve cinsel olarak aktif olan yaşıtlarından %50 daha fazladır (Clark, 2004; Nour, 2009). Evli olan kadınlarda HIV riskinin evli olmayanlardan daha fazla olması daha sık cinsel ilişki yaşamaları, kondom kullanma oranlarının düşük olması ve genellikle kendilerinden daha yaşlı ve daha tecrübeli erkeklerle birlikte olmalarıyla açıklanmaktadır (Clark, Bruce ve Dude, 2006).

Erken evlilik kadınların yanı sıra bebeklerinin de çeşitli sağlık sorunları yaşamalarına zemin hazırlamaktadır. Genç annelerin ölü doğum yapma riski yetişkin annelerinkinden daha fazladır (Prakash ve ark., 2011; Santhya ve ark., 2010). Bu durum büyük oranda annenin kötü beslenmesi ile ilişkilendirilmekte ve ergenlerin çocuk sahibi olmak ve çocuk yetiştirmek için hazır olmadığını göstermektedir (Ertem ve ark., 2008). Erken yaşta doğum yapan annelerin bebeklerinin yetişkin yaşta doğum yapan annelerin bebeklerinden daha düşük doğum ağırlığına sahip olduğu ifade edilmektedir (Mahavarkar ve ark., 2008; Santhya, 2011; Thato ve ark., 2007). Benzer şekilde ülkemizde yapılan bir çalışmada 14-18 yaş arası gebe olan kız çocuklarının bebeklerinin, yetişkin gebelere göre düşük doğum ağırlığına sahip olma riskinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Taner, Kırmızı, İriş ve Başoğul, Ö, 2012). Düşük doğum ağırlığına sahip bebekler normal kilodaki bebeklere göre 5-30 kat daha fazla ölüm riski ile karşı karşıyadır. Anneleri 18 yaşından küçük olan bebeklerin yetersiz beslenme ve ölüm oranları da, anneleri 18 yaşından büyük olan bebeklerden daha yüksektir (Raj ve Boehmer, 2013; UNICEF, 1994). Ülkemizde 14-19 yaş arası gebe olan kız çocukları ile yapılan bir çalışmada en sık görülen sorunun, erken doğum olduğu belirtilmektedir. On dört ile 19 yaş arasındaki gebelerin %21.6'sının doğum öncesi takibinin olmadığı ya da yetersiz olduğu, %36.5'inde anemi(kansızlık) görüldüğü belirtilmektedir (Yılmaz ve ark., 2005). Benzer şekilde Keskinoğlu ve ark. (2007) da ergen gebelerde aneminin yetişkin gebelerden daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Erken yaşta evlendirilmenin yol açtığı psikolojik sorunlar

Kız çocuklarının gelişimlerini tamamlamadan evlendirilmesi fiziksel sorunların yanı sıra psikolojik sıkıntılara da yol açmakta, psikolojik sorunlar önemli bir boyut olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken yaşta evlenen çocukların aile, ev, çocuk bakımı gibi sorumluluklar verilerek akranlarından koparılmaları, eğitim yaşamından alıkonulmaları ruhsal sorunlara zemin hazırlamaktadır (Nour, 2009). Erken evlilik çocukların kiminle evleneceği, ne zaman çocuk sahibi olacağı gibi konularda hayatını planlamasına olanak vermemekte, aynı zamanda erken yaşta hamilelik ve aile içi şiddet gibi konularda savunmasız bırakmaktadır (Kopelman, 2016). Warner (2004) fiziksel ve psikolojik olarak henüz hazır olmayan çocuğun aniden yetişkin rolü yüklenmeye zorlanması ve gelecekleriyle ilgili kontrollerinin olmamasının 10-18 yaş arası çocuklar için travmatik bir deneyim olabileceğine işaret etmektedir. Ergenliğin kaybı, cinsel ilişkiye zorlanma, kişisel gelişim ve özgürlüğün göz ardı edilmesi psikolojik olarak pek çok olumsuzluğu beraberinde getirmektedir (Mikhail, 2002).

Kız çocukları evlenip eşlerinin evine yerleştiklerinde önce eş ve ev işçisi, sonrasında ise anne rolünü üstlenmek zorunda kalmaktadır. Erken yaşta, bu rollere hazır olmadan; onları yetişkin hayata hazırlayacak, aileye ve topluma katkı yapmalarını sağlayacak bir eğitime, aile kurabilmeleri ve çocuk yetiştirebilmeleri için gerekli bilgi ve olgunluğa sahip olmadan evlendirilmektedirler. Tüm bu yetersizlikler kendilerini aciz ve yeteneksiz görmelerine, evlilikte karşılaştıkları sıkıntılarla mücadele etmekte zorluk yaşamalarına ve depresif hissetmelerine neden olmaktadır (Bhutto, Shariff ve Zakaria, 2013; World Vision U.S, 2008). Erken yaşta evlerinden koparılarak bu kadar sorumluluk üstlenmek ve neyi nasıl yapacağını bilememek benlik saygısını düşürmekte ve dolayısıyla duygusal zorlanmaya ve psikolojik strese yol açarak depresyona neden olabilmektedir (Kopelman, 2016; UNICEF, 2001; Warner, 2004). Bizim kültürümüzde de oyun çağında evlenen kız çocuklarında erken yaşta üstlenilen aile, ev, çocuk gibi sorumluluklar, eş ve eşin ailesiyle yaşanan çatışmalar, sosyal desteğin düşük olması ve ekonomik sorunlardan dolayı majör depresyon ve uyum bozukluğunun daha fazla görüldüğü düşünülmektedir (Soylu ve Ayaz, 2013).

Ülkemizde erken evlenen kız çocuklarının katıldığı bir araştırmada da, erken evlenen çocukların %46'sında ruhsal bir bozukluk tanısı olduğu, en sık görülen tanıların ise majör depresif bozukluk ve uyum bozukluğu olduğu görülmüştür. Erken yaşta evlendirilmiş kız çocuklarının %29'unda intihar düşüncelerinin, %21'inde ise intihar girişiminin olduğu ifade edilmiştir (Soylu ve Ayaz, 2013). Etiyopya'da yapılan bir çalışmada da evli olan çocukların son üç ayda intihar düşüncesi ve intihar girişimi oranı %11,2 olarak ifade edilmiştir. Ayrıca evli olan kız çocuklarının intihar düşüncelerinin nişanlı olanlara göre iki kat daha fazla olduğu ve cinsel şiddet kurbanı olanların intihar olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Gage, 2012). Strat ve ark. (2011), Amerika'da 18 yaşından önce evlenen kadınların psikolojik sorunlarını araştırdıkları çalışmalarında, çocuk yaşta evlenmenin pek çok psikiyatrik bozukluğa zemin hazırladığını ifade etmişlerdir. Çocuk yaşta evlenen kadınlar arasında psikiyatrik hastalıkların yaygın olduğu, çocuk evliliğinin hem yaşam boyu hem de mevcut psikiyatrik hastalıklarla ilişkili olduğu görülmüştür. On sekiz yaşın-

dan sonra evlenen kadınlarla kıyaslandığında çocuk yaşta evlenen kadınlarda en sık görülen rahatsızlıklar majör depresif bozukluk, distimi, nikotin bağımlılığı ve özgül fobidir. Çocuk evliliği yapan kadınlar kontrol grubuna kıyasla son 12 ayda daha fazla stresli yaşam olayları bildirmişlerdir (Strat ve ark., 2011). Ayrıca evlilik ilişkisi içinde ve günlük hayatta kadına ve erkeğe yüklenen rollere dair geleneksel tutumlara sahip kadınların psikolojik belirtilerinin yüksek olduğu ifade edilmektedir (Yüksel ve Dağ, 2015).

Kadının eşi ile ilişkisinin niteliği, evlendiği yaş ve eşi ile arasındaki yaş farkından etkilenmektedir. Çocuk yaşta evlenen kız çocuklarının eşleri genellikle onlardan daha yaşlı, daha eğitimli ve daha yüksek geliri olan kişilerdir (UNICEF, 2005). Çocuk yaşta evlenen kadınlar, kendilerini savunmak ve evdeki konumlarını belirlemek konusunda daha yetersiz olmaktadır. Bunun sonucunda kadının güç, statü, eylemlilik (agency) ve bağımsızlığı erkekten daha düşük olmaktadır (Jensen ve Thornton, 2003). Genç kızlar zorla evlendirildikleri zaman genellikle eşleriyle olan ilişkilerinde daha az söz sahibi olurlar. Bu güç dengesizliği genç kızları aile içi istismar, ihmal ve terk edilme riski ile karşı karşıya bırakmaktadır (McFarlane, Nava, Gilroy ve Maddoux, 2016). Blood ve Wolfe (1960) gücü kaynaklar üzerinden değerlendirerek, daha fazla değerli kaynağa sahip bireylerin daha güçlü olduğunu belirtmiştir. Buna göre, eşlerine daha bağımlı olan bireyler daha güçsüz kabul edilmektedir. Baskın olmayan güçsüz bireylerin olumsuz duyguları olumlu duygulardan daha fazla deneyimledikleri ifade edilmektedir. Bu kişiler daha sık öfke gibi tehdit edici duygular yaşamakta, ancak bu duyguları ifade edememektedirler. Güçsüz bireyler aynı zamanda eşlerinin öfke gibi tehdit edici duygularını da olduğundan daha fazla algılamaktadırlar (Anderson ve Berdahl, 2002). Sprecher da (1998) ilişkilerinin eşit olmadığını düşünen bireylerin daha fazla sıkıntı yaşadığını belirtmektedir. İlişkideki eşitsizlik arttıkça stres düzeyi de yükselmektedir. İlişkiden daha az fayda sağlayanlar daha fazla kızgınlık, depresyon ve öfke yaşamakta, romantik ilişkide güçsüz olmak kadınlar için daha fazla psikolojik belirti ile ilişkilendirilmektedir.

Çeşitli çalışmalarda, güçsüz olmanın benlik saygısı ve depresyon ile ilişkili olduğu (Galliher, Rostosky, Welsh ve Kawaguchi, 1999; Neff ve Suizzo, 2006) ifade edilmektedir. Güçsüz bireylerin daha fazla kısıtlandığı, daha fazla olumsuz duygu deneyimlediği, dikkatlerini daha çok tehditlere ve diğerlerinin isteklerine odakladıkları ve daha fazla engellenmiş davranış sergiledikleri belirtilmektedir (Keltner, Gruenfeld ve Anderson, 2003). Halloran (1998) evliliklerinde düşük kontrol algılamanın kadınlarda daha fazla öğrenilmiş çaresizlik ve depresif belirtilere neden olduğunu belirtmiştir. Gücün öznel iyilik halini ve ilişki doyumunu olumlu yönde yordadığı (Kifer, Heller, Perunovic ve Galinsky, 2013), tartışmalarda ve cinsel kararlarda söz sahibi olduğunu hisseden kadınların benlik saygılarının daha yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Galliher ve ark., 1999).

Görüldüğü gibi erken yaşta evlilik kız çocuklarını savunmasız bırakarak pek çok psikolojik bozukluğa zemin hazırlamaktadır. Erken evlilik ve beraberinde getirdiği sorumluluklar, henüz benliğini oluşturamamış çocuk için çok fazla yük oluşturmakta ve bu durum hem kişisel olarak hem de evlilik hayatlarında çeşitli sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır.

Erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının karşılaştığı şiddet sorunu

Rızası olmadan evlenmeye zorlanmanın, çocuğun evliliğinde ve gelecekteki hayatında pek çok sorun yaşamasına neden olduğu görülmektedir. Çocuğun rızası olmadan evlendirilmesi, eşine ve topluma kadının fikrinin önemsiz olduğunu düşündürmektedir (Mikhail, 2002). Küçük yaştaki kızlarla evlenen erkekler genellikle geleneksel erkek egemen ideolojiyi benimseyen kişilerdir ve bu düşüncedeki erkeklerin eşlerini istismar etmeleri de daha olasıdır (Santana, Raj, Decker, La Marche ve Silverman, 2006). Benzer şekilde erken yaşta evlenen kadınlar da genellikle bu düşünceleri benimseyerek eşlerinin bazı durumlarda kendilerine şiddet uygulamasını haklı görmektedirler (Jensen ve Thornton, 2003; UNICEF, 2005; Santhya ve ark. 2010). Bu inanç onların şiddete uğrama riskini daha da arttırmaktadır (Kidman, 2016). Geleneksel cinsiyet rollerini ve şiddetin uygulanabilirliğini kabul etmenin şiddete uğrama riskini arttırdığı belirtilmektedir (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009). Bunun yanı sıra çocuk evlilikleri genellikle aileler tarafından ayarlanmaktadır ve kız çocuklarının eş seçimi, evliliğin zamanı ve evlenmeden önce evleneceği kişiyi tanıma konusunda söz hakkı bulunmamaktadır (Jensen ve Thornton, 2003). Çeşitli araştırmalarda evlenmeden önce müstakbel eşini tanımamanın daha fazla evlilik çatışması ve daha fazla şiddetle ilişki olduğu gösterilmiştir (Erulkar, 2013; Santhya ve ark., 2010).

Erken evlenen kadınların evlenmeden önce fikri sorulmadığı gibi, evlendikten sonra da benzer sorunlar yaşadıkları, aile planlaması, çocuk sahibi olma, ev ve evlilikle ilgili konularda karar verme gücünün 18 yaşından sonra evlenen kadınlardan daha düşük olduğu ifade edilmektedir. Erken yaşta evlenen kadınların ailelerini ziyareti, sağlıkla ilgili kararlar, ev için yapılacak harcamalar, çocuk sahibi olmak, istenilen çocuk sayısı ya da doğum kontrol yöntemi kullanmak gibi konularda dikkate alınmadığı ve bu konularda son sözü genellikle eşlerinin söylediği görülmektedir (Santhya ve ark., 2010; UNICEF, 2005).

Pek çok farklı ülkede yapılan çalışmalarda, çocuk evliliğinin aile içi şiddete uğrama konusunda risk faktörü olduğuna dikkat çekilmektedir (Nasrullah, Zakar ve Zakar, 2014; Oshiro, Poudyal, Poudel, Jimba ve Hokama, 2011; Speizer ve Pearson 2011; Yount ve ark., 2016). Ülkemizde erken yaşta evlendirilmiş kız çocuklarını değerlendiren bir çalışmada, çalışmaya katılan evli çocukların %14,6'sı fiziksel şiddete, %27'si ise duygusal şiddete uğradığını belirtmiştir (Soylu ve Ayaz, 2013). Hindistan'da erken yaşta evlenen kadınların %32'sinin şiddet mağduru olduğu belirtilirken, 18 yaşından sonra evlenen kadınlarda bu oranın %17 olduğu görülmüştür (Santhya ve ark. 2010). Hindistan'da erken yaşta evlenen kadınların daha fazla fiziksel ve cinsel şiddete uğradığı çeşitli araştırmalarda gözlenen bir bulgudur (Jejeebhoy ve Cook, 1997; Joshi, Dhapola, Kurian ve Pelto, 2001). Etiyopya'da çocuk evliliklerini araştıran bir çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmış, erken yaşta evlenen kızların aile içi şiddete uğrama olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Erulkar, 2013). Kolombiya, Kenya, Peru, Güney Amerika ve Zambiya gibi çeşitli ülkelerde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır (UNICEF, 2005).

Erken yaşta evlilik fiziksel şiddetin yanı sıra cinsel şiddette de risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken evliliklerde yaşanan cinsel ilişkiler genellikle kız çocuklarının istekleri dışında gerçekleşmektedir (Otoo-Oyortey ve Pobi, 2003; Kidman, 2016). Ülkemizde yapılan bir çalışmada çocuk evliliği yapan kadınların kontrol grubuna göre evliliğin ilk gecesi cinsel ilişkiye üç kat daha fazla zorlandığı belirtilmektedir (Güneş ve ark., 2016). Etiyopya'da yapılan başka bir çalışmada da çocuk evliliği yapan kadınların %32'sinin eşleri tarafından cinsel birleşmeye zorlandığı ve 15 yaşından önce evlenen kız çocuklarının çoğunluğunun regl olmadan önce ilk cinsel birleşmeyi yaşadıkları belirtilmiştir (Erulkar, 2013). Çeşitli araştırmalarda çocuk yaşta evlenen kadınların son bir yılda cinsel şiddet bildirme olasılıklarının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Kidman, 2016; UNICEF, 2005). Genç kadınların %80'i eşlerine cinsel ilişkiyi istemediklerini belirtse dahi, eşleri bu isteklerini görmezden gelmektedir (Ouattara, Sen, Thomson, 1998). Birçok toplumda kadınlar çocuk doğurduktan birkaç gün sonra doğumla ilgili vajinal sorunlar yaşamış olsalar da cinsel ilişkiyi sürdürmek zorunda kalmaktadırlar (UNICEF, 2001). Mugweni, Pearson ve Omar (2012) evli kadınlarla yaptıkları görüşmelerde, kadınları cinselliğe zorlamanın evlilikte normal olduğunu ve cinsel şiddeti kabul etmeleri gerektiğini aile büyüklerinden öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Erken yaşta evlenen kadınların cinsel yaşamlarının kontrol grubuna kıyasla daha kötü olduğu ve ilk cinsel deneyimin erken yaşlarda olmasının ilerideki cinsel hayatı olumsuz yönde etkilediği de bilinmektedir (Güneş ve ark., 2016). Erulkar (2013) çocuk yaşta evlenen kadınların cinsel ilişki yaşama isteklerinin yetişkin yaşta evlenen kadınlardan daha az olduğunu belirtmiştir.

Evlilikte fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddete uğramak pek çok psikolojik sorunla ilişkilendirilmektedir. Aile içi şiddet açısından bakıldığında, kadınlar üzerinde en ciddi etkiyi yaratan durum, fiziksel ve cinsel şiddetin bir arada olmasıdır (Coker, Smith, McKeown ve King, 2000). Krahé, Bieneck ve Möller (2005) fiziksel ve cinsel istismara maruz kalmış kadınların istismar yaşamamış kadınlara göre daha fazla psikosomatik ve depresif belirtileri olduğunu belirtmiştir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada da psikiyatri polikliniğine başvuran kadın hastalar incelenmiş ve kadınların %62'sinin evliliğinde en az bir kez şiddet gördüğü, fiziksel şiddet gören kadınların % 73,9'unda depresyon, %6,5'inde ise kaygı bozukluğu olduğu görülmüştür (Vahip ve Doğanavşargil, 2006). Psikolojik istismarın fiziksel istismarla beraber uygulanmasının travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) için büyük bir haberci niteliği taşıdığı ifade edilmektedir (Zara ve İnce, 2008). Aile içi şiddete maruz kalmış kadınlarla gerçekleştirilen bir çalışmada fiziksel istismara maruz kalmış 179 kadının %81'inde, sözel şiddete maruz kalmış 48 kadının %63'ünde TSSB olduğu saptanmıştır (Kemp ve ark., 1995). Buna ek olarak, eşinden şiddet gören kadınların görmeyenlere göre daha fazla fiziksel sağlık sorunları, depresyon, kaygı ve intihar düşünceleri bildirdikleri ifade edilmektedir (Golding, 1999; Hurwitz, Gupta, Liu, Silverman ve Raj, 2006).

Görüldüğü gibi çocuk yaşta yapılan evlilikler aile içi şiddete uğrama riskini arttırmakta ve bu durum yetişkinlikte çeşitli psikolojik sorunlar yaşamaya neden olmaktadır. Çocuk evlilikleri aynı zamanda çocukların fiziksel, cinsel ve psikolojik olarak istismar edilmesidir. Çocuklukta cinsel, fiziksel veya duygusal istismara maruz kalan kadınların yetişkinlikte daha fazla psikolojik, kişiler arası ve cinsel sorunlar yaşadığı belirtilmektedir. (Mullen, Martin, Anderson, Romans ve Herbison, 1996). Briere ve Runtz (1990) fiziksel istismarın saldırganlıkla, duygusal istismarın düşük benlik saygısıyla ve cinsel istismarın ise cinsel zorluklarla ilişkili olduğunu belirtmektedir. Çocuklukta cinsel ve fiziksel istismara maruz kalmanın benlik duygusuna zarar verdiğini ve bunun da yetişkin hayatta intihar riskini arttırdığı (Rieker ve Carmen, 1986), duygusal istismarın ise yetişkinlikte yeme bozuklukları ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Rorty, Yager ve Rossotto, 1994).

Cinsel istismara uğramak çocuğun çevresinde olanlar ile ilgili kontrolü olmadığını hissetmesine ve bu durum sonucunda güçsüz hissetmesine, stres yaşamasına neden olmaktadır (Banyard, Williams ve Siegel, 2004). Çocukluk çağı cinsel istismarı kadınlarda pek çok psikopatolojik bozukluk için risk faktörüdür (Kendler ve ark.,

2000). Çocuklukta cinsel istismara uğrayan kişilerin intihar girişimlerinin, cinsel istismara uğramayan kişilerden iki kat fazla olduğu belirtilmektedir (Dube ve ark., 2005). Çeşitli araştırmalarda çocuklukta cinsel istismara uğramanın yetişkinlikte TSSB, depresyon, intihar (Paolucci, Genuis ve Violato, 2001), anksiyete ve akut stres bozukluğu (Spataro, Mullen, Burgess, Wells ve Moss, 2004), sınır kişilik bozukluğu ve somatizasyon bozukluğu (Putnam, 2003) riskini arttırdığı belirtilmektedir.

Erken evliliklerde kadına karşı şiddet içeren davranışların evliliğin sonlanmasında önemli bir role sahip olduğu ifade edilmektedir. Erken yaşta evlenen kadınların boşanma ihtimalinin daha fazla olduğu çeşitli araştırmalarda belirtilse de (Moore ve Waite, 1981; Savitridina, 1997; Strat ve ark., 2011) çoğu zaman boşanmak, bu çocuklar için bir seçenek olamamaktadır. Mikhail (2002) çocuk evliliklerinin genç kızların terk edilmesiyle sonuçlanabildiğini ve bu durumun kızları savunmasız bir duruma ittiğinin altını çizmektedir. Bu kızlar toplumdan dışlanmakta ve/veya fiziksel tehditlere maruz kalmaktadırlar. Boşanmakta ısrar eden ve ailesinin yanına kaçan kızlar ise ya eşlerinin yanına geri gönderilmekte (World Vision, 2008) ya da aileleri tarafından cezalandırılmakta, daha da ötesi ölüm tehdidi almakta ve "namus cinayeti" adı altında cinayete kurban gitmektedirler (Mikhail, 2002). Ülkemizde de evlendirildiği eşinden kaçarak ailesine sığınan kız çocuklarının, eşinden ya da ailesinden geri dönmesi için baskı ve şiddet gördüğü ya da çeşitli nedenler ileri sürülerek cinayete kurban gittiği pek çok kez basında yer almıştır (Ay, 2016; Yılmaz, 2015). Bu tür durumlarda ciddi cezalar alan faillerin, genellikle namus ile ilgili kavramları cinayete sebep olarak göstermesi dikkat çekicidir.

Çocuk hamileliklerinin nesiller arası etkileri

Erken evlilik geleneğinin en önemli sonuçlarından biri, çocukların ailelerinin sürdürdüğü hayatı devralması, yoksulluk, ihmal ve istismar döngüsünün devam etmesidir (World Vision, 2008). Erkeğin karar verici konumunda olduğu ataerkil toplumlarda çocuk evliliği geleneği kuşaktan kuşağa aktarılmakta ve erken yaşta evlenen anneler kendi çocuklarının aynı kaderi yaşamasının önüne geçememektedir (Gök, 2016). Erken yaşta yapılan evlilikler sonucunda, çocukları yine çocuklar büyütmekte ve bu durum hem anne hem de çocuğun iyi oluşunu tehlikeye atmaktadır. Çocuk yetiştirme konusunda deneyimsiz ve eğitimsiz olan genç annenin çocuğu da yetersiz beslenme ve sağlıksız olma riskini taşımaktadır (World Vision, 2008).

On sekiz yaşından küçük anneleri olan bebeklerin erken çocukluk döneminde çeşitli sorunlar yaşama olasılıkları yetişkin anneleri olan bebeklerden daha fazladır. Anne eğitimi çocuğun sağlığı ve gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Çocuk evliliği yoksulluğun çocuk üzerindeki etkisinin yanı sıra anne eğitimini de düşürerek erken çocukluk gelişimini olumsuz etkilemektedir. Erken yaşta evlenen çocukların daha fazla aile içi şiddet yaşamaları ve daha fazla yalnız hissetmeleri depresyona neden olabileceği gibi, bu annelerin depresyonu çocuğu da etkileyebilmektedir. Annenin stres tepkileri çocuğun sağlığı için ciddi tehdit oluşturabilir (Wodon, 2016). Anne karnında şiddete maruz kalan bebeklerin doğduklarında sağlıklarının daha kötü olduğu ve ölüm oranlarının yüksek olduğu görülmüştür (Aizer, 2011).

Erken çocukluk döneminde yaşanan sorunların yanı sıra, bebekler büyüdüklerinde de çeşitli sorunlarla karşılaşabilirler. Şiddet gören kadınların hemen hemen hepsi çocuklarının da şiddete uğradığını ya da şiddete tanıklık ettiğini bildirmektedir (Rudo, Powell ve Dunlap, 1998). Şiddet içeren bir ortamda büyüyen çocuklar annenin fiziksel şiddete uğradığına tanık olmakta ve bu durum çocuğun duygusal ve zihinsel sağlığını ve gelecekteki ilişkilerini olumsuz etkilemektedir (Holt ve Whelan, 2008). Şiddete tanıklık eden çocuklarda TSSB, depresyon, anksiyete gibi sorunların yanı sıra, sosyal problemler, düşük özsaygı ve suçluluk duyguları da görülmektedir (Haj-Yahia ve Abdo-Kaloti, 2008; Little ve Kantor, 2002). Ayrıca şiddet ortamında büyüyen çocuklar aile içinde gördükleri saldırgan davranışları kendi ilişkilerinde de sergilemekte, kendini ifade etme becerileri azalmakta ve sosyal ilişki geliştirmekte zorlanmaktadır (Holt ve Whelan, 2008). Erken yaşta evlenen kadınların yetişkin yaşta evlenen kadınlardan daha fazla şiddet gördüğü göz önüne alındığında, onların çocuklarının da buna benzer sorunları yaşamaları daha olasıdır.

Sonuç ve Öneriler

Erken evlilikler kadınların fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimi ve refahı üzerindeki olası olumsuz etkileri nedeniyle bir endişe kaynağı olarak var olmaya devam etmektedir. Toplumsal açıdan bakıldığında bu evlilikler kadınların toplumdaki eşitsiz konumunu güçlendirmektedir. Kadınları yoksulluk, eğitimsizlik ve ekonomik olarak erkeklere bağımlı olma döngüsüne hapsederek, hem kadınların toplumsal hayattan yeterince faydalanmasına hem de toplumsal hayata katkı sunmalarına engel olmaktadır (Aydemir, 2011).

Yukarıda aktarılan çalışmaların sonuçlarından da anlaşılacağı gibi, erken evlilikler toplumsal hayatta kadının bağımlılık döngüsüne hapsedilmesinin yanı sıra, psikolojik bir tehdit olarak da var olmayı sürdürmektedir. Henüz çocuk yaşta iken genellikle kendisinden yaşça büyük bir erkeğin eşi olmak, ev ve ev işleri ile ilgili sorumluluklar, çocuk doğurma baskısı, evi, çocuğu ve hatta kendi sağlığı ile ilgili konularda dahi kontrol sahi-

bi olmaması bu kadınların çeşitli psikolojik problemler yaşamalarına neden olmaktadır. Erken yaşta evlenen kadınlar genellikle aile içi şiddete maruz kalmakta, çoğu zaman eşlerinin kendilerine şiddet uygulamasını da haklı görmektedirler. Şiddet sadece erken yaşta evlenen kız çocuklarını değil aynı zamanda onların çocuklarını da etkilemekte, böylece ihmal ve istismar döngüsü devam etmektedir.

Türk hukuk sisteminde çocuk evliliği kavramı ilgili kanuna göre değişmektedir. Türk Ceza Kanunu'na göre 15 yaşını, Türk Medeni Kanunu'na göre 17 yaşını, Çocuk Koruma Kanunu'na göre ise 18 yaşını doldurmamış kişilerin evlilikleri çocuk evliliği olarak değerlendirilmektedir. Kanunlardaki mevcut çelişkinin giderilmesi ve kanunların işlerliğinin sağlanması çocuk yaşta evlendirilmeyi önlemede devlet eliyle atılabilecek önemli ve etkili bir adımdır. Bunun yanı sıra, erken evliliklerle ilgili sağlıklı istatistiklerin tutulması, sağlık kuruluşlarının erken evlilikleri tespit ve raporlama konusunda hassas ve yaptırımcı olması, kadınların zorla erken evlendirilmeleri durumunda başvurabilecekleri çözüm merkezlerinin tanıtımının sağlanması erken evliliklerle mücadelede önemli adımlar olacaktır (Düzen ve Atalay, 2014).

Araştırmalar, kız çocuklarının eğitim seviyesi yükseldikçe erken evlilik oranlarının azaldığını göstermektedir. Bu noktada özellikle kız çocuklarına sağlanacak olan eğitim olanaklarının ne denli önemli olduğu bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Eğitim olanaklarının arttırılması çocuk evliliklerini azaltacak en önemli strateji olarak görünmektedir. Kız çocukları ve aileleri için ekonomik destek ve burs imkânları sağlanması, eğitim masraflarına destek olunması, çocukların okula ulaşımının kolaylaştırılması eğitimde etkili adımlar arasında yer alabilir. Bunun yanı sıra okullarda müfredat programlarına toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerini dahil etmek ve kız çocuklarının sahip olduğu haklar konusunda bilgilenmelerini sağlamak, kız çocuklarını okula göndermek istemeyen aileler ile özel ilişkiler kurarak anne babaları erken evliliğin olası zararları konusunda bilinçlendirmek, kız çocuklarının eğitimlerini tamamlamalarını sağlayacak ve erken evliliklerin önüne geçebilecek önlemler arasındadır (Düzen ve Atalay, 2014). Erken evliliğin yaygın olduğu bölgelerde ilgili kamu kurumlarının ve profesyonellerin, özellikle de köylerde ve kasabalarda etkili olan dini (imam) ve toplumsal liderlerin (muhtar), milli eğitim müdürleri, öğretmenler ve doktorların konuyla ilgili farkındalıklarını arttırmak amacıyla eğitimler yapılması bu konuda etkili adımlar olabilir. Ülkemizde çeşitli sivil toplum kuruluşları ve kadın dernekleri kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesinin önüne geçme için çeşitli kampanyalar ve projeler yürütmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının bu alandaki projelerinin desteklenmesinin ve gerekli durumlarda konuyla ilgili kapsamlı bilgiye sahip uzmanların görüşlerinin alınmasının erken evlilikle mücadele konusunda faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çocuk evliliği çok boyutlu bir sorundur ve çözümü için de çok yönlü bir çaba gerekmektedir. Yapılan alanyazın taramasında psikoloji alanında çocuk evliliği konusunun çok az ele alındığı görülmektedir. Çocuk evliliğin yaygınlığını azaltmak, bu evliliklerin hem erken yaşta evlenen kız çocuklarına hem de onların çocuklarına olan çok yönlü zararları konusunda veriler elde etmek, bu doğrultuda çok yönlü politika oluşturmak ve toplumun dikkatini bu konuya çekebilmek için psikoloji başta olmak üzere çeşitli alanlarda bilimsel çalışmalar yapılması büyük önem taşımaktadır. Psikoloji alanında, çocukların erken yaşta evlendirilmelerinin olumsuz sonuçları konusunda detaylı çalışmalar yapılmalı, erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının evlilik nedeniyle yaşadıkları sorunları artıran ve bu sorunlar karşısında koruyucu olabilecek unsurlar incelenmelidir. Örneğin, kadınların genellikle kendilerinden yaşça daha büyük ve statü olarak daha yüksek erkeklerle evlendirilmelerinin ileride aile yaşantısında çeşitli sorunlara yol açabildiği bilinmektedir. Ancak, bu sorunlara katkıda bulunan ve bu sorunların etkisini azaltabilecek etmenlere dair bilimsel verilere ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, erken yaşta evliliğin kadının ev içindeki konumunu, çocuklarıyla olan iletişimini, çocuk yetiştirme stillerini, eşleri ve eşlerinin ailesiyle olan ilişkisini, bu ilişkilerin kadının psikolojik iyi oluşuna olası etkilerini araştıran bilimsel çalışmaların erken evliliğinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Daha önce de bahsedildiği gibi erken yaşta çocuk sahibi olmak sadece kadınları değil onların çocuklarını da etkilemektedir. Ancak, çocuk yaşta evlenen kadınların yine erken yaşta dünyaya getirdikleri çocukların bu evlilikten nasıl etkilendiğine ilişkin çalışmalar bulunmamaktadır. Erken yaşta evlendirilen kadınların çocuklarıyla olan iletişimi ve erken evliliğin çocuklar üzerindeki etkilerinin araştırılması, bu konuda bilimsel bilgi edinilmesine katkı sağlayacaktır. Tüm bu araştırmaların özellikle yetişkin yaşta evlenen kadınlar ile karşılaştırmalı olarak yapılmasının erken evliliğin etkisinin anlaşılmasına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamlarda yapılabilecek nicel araştırmaların yanı sıra, kadınlarla birebir görüşmeler yapılmasının erken yaşta evlenen kadınların önemli yaşam deneyimlerini kendi cümleleriyle aktarma olanağı sağlayacağı ve öznel deneyimlerin özellikle psikoterapi bağlamında önemli bilgiler sağlayabileceği düşünülmektedir. Nicel çalışmalarla elde edilen bulgular ve nitel çalışmaların sağlayabileceği özgün katkıların, alanda çalışan uzmanlara müdahalede yol gösterici olabileceği gibi bu evliliklerin yarattığı sorunlara müdahalede kullanılabilecek toplum tabanlı

uygulamalar için de çıkış noktası oluşturabileceği düşünülmektedir. Özetle, çocukların erken yaşta evlendirilmelerinin nedenleri ve sonuçlarını hem bireysel hem de aile düzeyinde kapsamlı olarak ele alan çalışmaların yapılması, konunun doğası, süreci ve çözümüne yönelik stratejiler için etkili olabilecektir.

Kaynaklar

Adamson, Peter (1996), 'A Failure of Imagination', in *progress of nations* 1996, UNICEF, New York.

Acar, F. ve Arıner, H. O. (2009). Kadınların insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği. Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayınları.

Aizer, A. (2011). Poverty, violence, and health the impact of domestic violence during pregnancy on newborn health. *Journal of Human Resources, 46*(3), 518-538.

Anderson, C. ve Berdahl, J. L. (2002). The experience of power: examining the effects of power on approach and inhibition tendencies. *Journal of Personality and Social Psychology, 83*(6), 1362.

Ay, M. (2016, 29 Mart). Kafasından vurulan küçük gelin davasında kocaya 24 yıl hapis istemi. İha. http://www.iha.com.tr/haber-kafasindan-vurulan-kucuk-gelin-davasinda-kocaya-24-yil-hapis-istemi-547507/

Aydemir, E. (2011). *Evlilik mi evcilik mi? Erken ve zorla evlilikler: Çocuk gelinler*. International Strategic Research Organization (USAK).

Banyard, V. L., Williams, L. M. ve Siegel, J. A. (2004). Childhood sexual abuse: A gender perspective on context and consequences. *Child Maltreatment, 9*(3), 223-238.

Bhutto, Z. H., Shariff, N. F., ve Zakaria, A. (2013). Child marriage as a determinant of depression in women. *Journal of Behavioural Sciences, 23*(1), 93.

Blood, R. O. ve Wolfe,D. M. (1960). *Husbands and Wives*. The Dynamics of Married Living. NewYork: The Free Press.

Boran, P., Gülçay, G., Devecioğlu, E. ve Eren, T. (2013) Çocuk gelinler. *Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 26*, 58-62.

Briere, J. ve Runtz, M. (1990). Differential adult symptomatologies associated with three types of child abuse histories. *Child Abuse & Neglect, 14*, 357-364.

Bruce, J. (2005). Child marriage in the context of the HIV epidemic. *Transitions to Adulthood Brief*, New York: Population Council.

Cast, A. D. (2003). Power and the ability to define the situation. *Social Psychology Quarterly*, 185-201.

Clark, S. (2004). Early marriage and HIV risks in sub-Saharan Africa. *Studies in Family Planning*, *35*(3), 149-160.

Clark, S., Bruce, J. ve Dude, A. (2006). Protecting young women from HIV/AIDS: the case against child and adolescent marriage. *International Family Planning Perspectives*, 79-88.

Coker, A. L., Smith, P. H., McKeown, R. E. ve King, M. J. (2000). Frequency and correlates of intimate partner violence by type: Physical, sexual, and psychological battering. *American Journal of Public Health*, 90, 553-559.

Das Gupta, M., Engelman, R., Levy, J., Luchsinger, G., Merrick, T. ve Rosen, J. E. (2014). State of World population 2014: The power of 1.8 billion adolescents, youth and transformation of the future (UNFPA report). New York, NY: United Nations Population Fund.

Dixon-Mueller, R. (2008). How young is "too young"? Comparative perspectives on adolescent sexual, marital, and reproductive transitions. *Studies in Family Planning*, *39*(4), 247-262.

Dube, S. R., Anda, R. F., Whitfield, C. L., Brown, D. W., Felitti, V. J., Dong, M. ve Giles, W. H. (2005). Long-term consequences of childhood sexual abuse by gender of victim. *American Journal of Preventive Medicine, 28*(5), 430-438.

Düzen, N. ve Atalay, Z. (2014). Türkiye'deki erken yaşta evlilikleri farklı bakış açılarından bakarak değerlendirmeyi ve var olan çözüm önerilerini geliştirmeyi amaçlayan özgür proje. http://myweb.sabanciuniv.edu/bac/files/2013/10/%C3%96zg%C3%BCr-Proje-Final-Raporu.pdf Erişim Tarihi: 14.02.2018

Ertem, M., Saka, G., Ceylan, A., Değer, V. ve Çiftçi, S. (2008). The factors associated with adolescent marriages and outcomes of adolescent pregnancies in Mardin Turkey. *Journal of Comparative Family Studies*, 229-239.

Erulkar, A. (2013). Early marriage, marital relations and intimate partner violence in Ethiopia. *International Perspectives on Sexual and Reproductive Health, 39*(1), 6-13.

Field, E. ve Ambrus, A. (2008). Early marriage, age of menarche, and female schooling attainment in Bangladesh. *Journal of political Economy*, *116*(5), 881-930.

Finkelhor, D. (1994). The international epidemiology of child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, *18*, 409–417.

Fisher, J., Cabral, D. M. M., Izutsu, T., Vijayakumar, L., Belfer, M. ve Omigbodun, O. (2011). Adolescent mental health in resource-constrained settings: A review of the evidence of the nature, prevalence and determinants of common mental health problems and their management in primary health care. *The International Journal of Social Psychiatry*, *57*(1), 9-116.

Gage, A. J. (2013). Association of child marriage with suicidal thoughts and attempts among adolescent girls in Ethiopia. *Journal of Adolescent Health*, *52*(5), 654-656.

Galliher, R. V., Rostosky, S. S., Welsh, D. P. ve Kawaguchi, M. C. (1999). Power and psychological well-being in late adolescent romantic relationships. *Sex Roles, 40*(9-10), 689-710.

Golding, J. M. (1999). Intimate partner violence as a risk factor for mental disorders: A meta-analysis. *Journal of Family Violence, 14*, 99-132.

Gök, M. (2016). Child marriages in Turkey with different aspects. *Journal of Human Sciences, 13*(1), 2222-2231.

Haj-Yahia, M. M. ve Abdo-Kaloti, R. (2007). Mental health consequences of Palestinian adolescents' exposure to family violence. *Journal of Loss and Trauma, 13*(1), 1-41.

Halloran, E. C. (1998). The role of marital power in depression and marital distress. *American Journal of Family Therapy, 26*(1), 3-14.

Holt, S. Buckley, H ve Whelan, S. (2008). The impact of exposure to domestic violence on children and young people: A review of the literature. *Child Abuse & Neglect, 32*, 797- 810.

Hossain, M. G., Mahumud, R. A. ve Saw, A. (2016). Prevalence of child marriage among Bangladeshi women and trend of change over time. *Journal of Biosocial Science*, *48*(04), 530-538.

Hurwitz, E. J. H., Gupta, J., Liu, R., Silverman, J. G. ve Raj, A. (2006). Intimate partner violence associated with poor health outcomes in U.S. South Asian women. *Journal of Immigrant and Minority Health, 8*, 251-261.

Jejeebhoy, S. J. ve Cook, R. J. (1997). State accountability for wife-beating: the Indian challenge. *The Lancet*, *349*, 10-12.

Jensen, R. ve Thornton, R. (2003). Early female marriage in the developing world. *Gender & Development*, *11*(2), 9-19.

Joshi, A., Dhapola, M., Kurian, E. ve Pelto, P. J. (2001). Experiences and perceptions of marital sexual relationships among rural women in Gujarat, India. *Asia Pacific Population Journal*, *16*(2), 177-194.

Keltner, D., Gruenfeld, D. H. ve Anderson, C. (2003). Power, approach, and inhibition. *Psychological Review, 110*, 265-284.

Kemp, A., Green, B. L., Hovanitz, C. ve Rawlings, E. I. (1995). Incidence and correlates of posttraumatic stress disorder in battered women. *Journal of Interpersonal Violence, 10*, 43-55.

Kendler, K. S., Bulik, C. M., Silberg, J., Hettema, J. M., Myers, J. ve Prescott, C. A. (2000). Childhood sexual abuse and adult psychiatric and substance use disorders in women: an epidemiological and cotwin control analysis. *Archives of General Psychiatry, 57*(10), 953-959.

Keskinoglu, P., Bilgic, N., Picakciefe, M., Giray, H., Karakus, N. ve Gunay, T. (2007). Perinatal outcomes and risk factors of Turkish adolescent mothers. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology, 20*(1), 19-24.

Kidman, R. (2016). Child marriage and intimate partner violence: a comparative study of 34 countries. *International Journal of Epidemiology*, *0*(0), 1-14.

Kifer, Y., Heller, D., Perunovic, W. Q. E. ve Galinsky, A. D. (2013). The good life of the powerful the experience of power and authenticity enhances subjective well-being. *Psychological Science, 24*(3), 280-288.

Kopelman, L. M. (2016). The forced marriage of minors: a neglected form of child abuse. *The Journal of Law, Medicine & Ethics, 44*(1), 173-181.

Krahé, B., Bieneck, S. ve Möller, I. (2005). Understanding gender and intimate partner violence from an international perspective. *Sex Roles, 52*, 807-827.

Le Strat, Y., Dubertret, C. ve Le Foll, B. (2011). Child marriage in the United States and its association with mental health in women. *Pediatrics. 128*(3), 524-530.

Little, L. ve Kantor, G. K. (2002). Using ecological theory to understand İntimate Partner violence and child maltreatment. *Journal of CommunİTy Health Nursing, 19*(3),133- 145.

Mahavarkar, S. H., Madhu, C. K. ve Mule, V. D. (2008). A comparative study of teenage pregnancy. *Journal of Obstetrics and Gynaecology*, *28*(6), 604-607.

Malatyali, M. K. (2014). Türkiye'de 'Çocuk Gelin' Sorunu. *Nesne Psikoloji Dergisi*, (3), 27-38.

Mathur, S., Greene M. ve Malhotra, A. (2003). *Too young to wed: the lives, rights and health of young married girls.* International Center for Research on Women (ICRW): Washington, D.C.

McFarlane, J., Nava, A., Gilroy, H. ve Maddoux, J. (2016). Child brides, forced marriage, and partner violence in America: tip of an iceberg revealed. *Obstetrics & Gynecology*, *127*(4), 706-713.

Mikhail, S. L. B. (2002). Child marriage and child prostitution: Two forms of sexual exploitation. *Gender & Development*, *10*(1), 43-49.

Moore, K. A. ve Waite, L. J. (1981). Marital dissolution, early motherhood and early marriage. *Social Forces*, 20-40.

Mugweni, E., Pearson, S. ve Omar, M. (2012). Traditional gender roles, forced sex and HIV in Zimbabwean marriages. *Culture, Health & Sexuality, 14*(5), 577-590.

Nasrullah, M., Zakar, R. ve Zakar, M. Z. (2014). Child marriage and its associations with controlling behaviors and spousal violence against adolescent and young women in Pakistan. *Journal of Adolescent Health, 55*(6), 804-809.

Neff, K. D. ve Suizzo, M. A. (2006). Culture, power, authenticity and psychological well-being within romantic relationships: A comparison of European American and Mexican Americans. *Cognitive Development, 21*(4), 441-457.

Nour, N. M. (2006). Health consequences of child marriage in africa. *Emerging Infectious Diseases*, *12*(11), 1644-1649.

Nour, N. M. (2009). Child marriage: a silent health and human rights issue. *Reviews in Obstetrics & Gynecology*, *2*(1), 51-56.

Oshiro, A., Poudyal, A. K., Poudel, K. C., Jimba, M. ve Hokama, T. (2011). Intimate partner violence among general and urban poor populations in Kathmandu, Nepal. *Journal of Interpersonal Violence*, *26*(10), 2073-2092.

Otoo-Oyortey, N. ve Pobi, S. (2003). Early Marriage and Poverty: Exploring links and key policy issues. *Gender & Development*, *11*(2), 42-51.

Ouattara, M., Sen, P. ve Thomson, M. (1998). Forced marriage, forced sex: the perils of childhood for girls. *Gender & Development*, *6*(3), 27-33.

Özcebe, H. ve Bicer, B. K. (2013). An important female child and woman problem: Child marriages. *Turkish Archives of Pediatrics*, *48*, 86-93.

Paolucci, E. O., Genuis, M. L. ve Violato, C. (2001). A meta-analysis of the published research on the effects of child sexual abuse. *The Journal of Psychology, 135*(1), 17-36.

Prakash, R., Singh, A., Pathak, P. K. ve Parasuraman, S. (2011). Early marriage, poor reproductive health status of mother and child well-being in India. *Journal of Family Planning and Reproductive Health Care*, *37*,136–145.

Putnam, F. W. (2003). Ten-year research update review: Child sexual abuse. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 42*(3), 269-278.

Raj, A. (2010). When the mother is a child: the impact of child marriage on the health and human rights of girls. *Archives of Disease in Childhood*, *95*(11), 931-935.

Raj, A. ve Boehmer, U. (2013). Girl child marriage and its association with national rates of HIV, maternal health, and infant mortality across 97 countries. *Violence Against Women*, *19*(4), 536-551.

Reiker, P. P. ve Carmen, E. (1986). The victim to patient process: The disconfirmation and transformation of abuse. *American Journal of Orthopsychiatry, 56*, 360-370.

Rorty, M., Yager, J. ve Rossotto, M. A. (1994). Childhood sexual, physical and psychological abuse in bulimm nervosa. *American Journal of Psychiatry, 151*, 1122-1126.

Rudo, Z. H., Powell, D. S. ve Dunlap, G. (1998). The effects of violence in the home on children's emotional, behavioral, and social functioning a review of the literature. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders, 6*(2), 94-113.

Santhya, K. G. (2011). Early marriage and sexual and reproductive health vulnerabilities of young women: a synthesis of recent evidence from developing countries. *Current Opinion in Obstetrics and Gynecology*, *23*(5), 334-339.

Santana, M. C., Raj, A., Decker, M. R., La Marche, A. ve Silverman, J. G. (2006). Masculine gender roles associated with increased sexual risk and intimate partner violence perpetration among young adult men. *Journal of Urban Health, 83*(4), 575-585.

Santhya, K. G., Ram, U., Acharya, R., Jejeebhoy, S. J., Ram, F. ve Singh, A. (2010). Associations between early marriage and young women's marital and reproductive health outcomes: evidence from India. *International Perspectives on Sexual and Reproductive Health*. *36*(3), 132-139.

Savitridina, R. (1997). Determinants and consequences of early marriage in Java Indonesia. *Asia-Pacific Population Journal*, *12*(2), 25-48.

Soylu, N. ve Ayaz, M. (2013). Adli değerlendirme için yönlendirilen küçük yaşta evlendirilmiş kız çocuklarının sosyo demografik özellikleri ve ruhsal değerlendirmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, *14*(2).

Spataro, J., Mullen, P. E., Burgess, P. M., Wells, D. L. ve Moss, S. A. (2004). Impact of child sexual abuse on mental health. *The British Journal of Psychiatry, 184*(5), 416-421.

Speizer, I. S. ve Pearson, E. (2011). Association between early marriage and intimate partner violence in India: a focus on youth from Bihar and Rajasthan. *Journal of Interpersonal Violence, 26*(10), 1963-1981.

Sprecher, S. (1988). Investment model, equity, and social support determinants of relationship commitment. *Social Psychology Quartely, 51* (4), 318-328.

Taner, C. E., Kırmızı, D. A., İriş, A. ve Başoğul, Ö. (2012). Adölesan gebeliklerin sonuçları. *Göztepe Tıp Dergisi, 27*, 6-10.

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (2010). Erken yaşta evlilikler hakkında inceleme yapılmasına dair rapor, http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf , Erişim Tarihi: 13.04.2017

Thato, S., Rachukul, S. ve Sopajaree, C. (2007). Obstetrics and perinatal outcomes of Thai pregnant adolescents: a retrospective study. *International Journal of Nursing Studies*, *44*(7), 1158-1164.

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2008). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TNSA2008-Ana-Rapor.pdf Erişim Tarihi: 10.04.2017

UNICEF (2001). Early marriage: child spouses. https://www.unicef.org/childrenandislam/downloads/early_marriage_eng.pdf Erişim Tarihi: 15.03.2017

UNICEF (2005). Early marriage: a harmful traditional practice. https://www.unicef.org/publications/files/Early_Marriage_12.lo.pdf Erişim Tarihi: 31.03.2017

UNICEF (2011). Türkiye'de çocukların durumu raporu. https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/032.pdf Erişim Tarihi: 12.03.2017

UNICEF (2013). State of world's children: children with disabilities. https://www.unicef.org/sowc2013/files/SWCR2013_ENG_Lo_res_24_Apr_2013.pdf Erişim Tarihi: 28.03.2017

UNFPA (2007). Ending child marriage. http://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/endchildmarriage.pdf Erişim Tarihi: 30.03.3017

UNFPA (2012). Promises to keep. http://eeca.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa%20turkey%20overview.pdf Erişim Tarihi: 22.03.2017

Vahip, I. ve Doğanavşargil, Ö. (2006). Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi, 17*, 107-114.

Walrath, C., Ybarra, M., Holden, E. W., Liao, Q., Santiago, R. ve Leaf, P. (2003). Children with reported histories of sexual abuse: utilizing multiple perspectives to understand clinical and psychosocial profiles. *Child Abuse & Neglect*, *27*(5), 509-524.

Warner, E. (2004). Behind the wedding veil: Child marriage as a form of trafficking in girls. *Journal of Gender, Social Policy & the Law,12* (2), 233.

Wodon, Q. (2016). Early childhood development in the context of the family: the case of child marriage. *Journal of Human Development and Capabilities, 17*(4), 590-598.

World Vision (2008). Before she is ready. http://www.wvi.org/sites/default/files/publications_Before%20Shes%20Ready.pdf Erişim Tarihi: 15.04.2017

Yılmaz, H. (2015, 13 Şubat). Öldürülen çocuk gelin davası sonuçlandı. *Milliyet*. http://www.milliyet.com.tr/oldurulen-cocuk-gelin-davasi-sonuclandi-sakarya-yerelhaber-619102/

Yılmaz, E., Yılmaz, Z. V., Karslı, M. F., Gültekin, İ. B., Seven, B., Kara, O. F. ve Küçüközkan, T. (2015). Bir eğitim ve araştırma hastanesinde doğum yapan

adölesan gebelerin obstetrik ve perinatal sonuçları. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi, 12*(6).

Yount, K. M., Crandall, A., Cheong, Y. F., Osypuk, T. L., Bates, L. M., Naved, R. T. ve Schuler, S. R. (2016). Child marriage and intimate partner violence in rural Bangladesh: a longitudinal multilevel analysis. *Demography*, *53*(6), 1821-1852.

Yu, S. H., Mason, J., Crum, J., Cappa, C. ve Hotchkiss, D. R. (2016). Differential effects of young maternal age on child growth. *Global Health Action*, *9*.

Yüksel, Ö ve Dağ, İ. (2015). Kadınlarda evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rolleri. *Türk Psikiyatri Dergisi, 26*(3):181-8.

Yüksel-Kaptanoğlu, İ., ve Ergöçmen, B. A. (2012). Çocuk gelin olmaya giden yol. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, *15*(2).

Turkish Psychological Articles, June 2019, *22*(43), 56-58 DOI: 10.31828/tpy1301996120180525m000004

Summary
Early Marriages from a Psychological Point of View

Büşra Aslan

Erzurum Technical University

Child marriage or early marriage, is any marriage carried out below the age of 18 years, before the child is physically, physiologically, and psychologically ready to shoulder the responsibilities of marriage and child-bearing (UNFPA, 2007). In Turkish legal system, the definition of child is not clear and the concept of child marriage changes according to the law. According to the Turkish Civil Code, 17 years of age, according to the Turkish Criminal Code, 15 years of age, according to the Child Protection Law, marriages of people who are not 18 years old are considered child marriage.

Child marriage is very common in developing countries. The proportion of children who are married under the age of 18 in the world varies between 20% and 70%. In Turkey, according to the results of Turkey Demographic and Health Survey (TDHS) in 2013, 41% of women aged 25-49 are married before 20 years of age, 22% before 18 years and 4% before 15 years of age (TNSA, 2013).

Families' level of education appears to be an important factor in girl-child marriages. Families whose children get married in early ages generally have a lower level of education. Uneducated parents lead to early marriage of their children and early marriages are also a big obstacle to the education of the children. The child is taken from the school for marriage and she is expected to devote her time to the new home, husband, child, and child care (Jensen and Thornton, 2003).

The aim of present study is to address various problems caused by early marriage and to evaluate the studies about early marriage in a holistic perspective.

Physical problems caused by early marriage

One of the consequences of early marriage on girls is physical problems. Girls' bodies are not mature enough to overcome pregnancy and birth stress (TBMM, 2010). It is stated that child marriage is a risk factor for a variety of diseases such as sexually transmitted diseases, cervical cancer, malaria, unwanted and high-risk pregnancy, mother and/or baby's death in pregnancy and birth fistula (Nour, 2006; Prakash et al., 2011; Raj and Boehmer, 2013).

Early marriage causes not only women but also their babies to have various health problems. The miscarriage risk of young mothers is higher than that of adult mothers (Santhya et al., 2010; Prakash et al., 2011). It is stated that infants of early married mothers have a lower birth weight than infants of mothers who give birth in adult years (Thato et al., 2007; Mahavarkar et al., 2008; Santhya, 2011).

Psychological problems caused by early marriage

Early marriage also leads to various psychological problems. Early married children are seperated from their peers by giving responsibilities such as family, home, child care. All these responsibilities cause various psychological problems (Nour, 2009). Early marriage does not allow the child to plan her life in matters such as to whom she will marry with or when she will have children, and it also leaves girls vulnerable to issues such as early pregnancy and domestic violence (Kopelman, 2016). Warner (2004) points out that forcing the child to assume an adult role when she is not ready physically and psychologically and the absence of control about their future may be a traumatic experience for children aged 10-18. The loss of adolescence, forced sexual intercourse, the ignorance of personal development and freedom may cause many psychological problems (Mikhail, 2002). Leaving their home and having too much responsibility at an early age can reduce self-esteem and therefore cause depression by causing emotional strain and psychological stress (Kopelman, 2016; UNICEF, 2001; Warner, 2004). In our culture, girls married at an early age have a higher incidence of major depression and adjustment disorder due to responsibilities such as family, home and child, conflicts with spouse and his family, low social support and economic problems (Soylu and Ayaz, 2013). 46% of early married children were diagnosed

Address for Correspondence: Asst. Prof. Dr. Büşra Aslan, Erzurum Technical University, Faculty of Letters, Department of Psychology, Campus of Zeve, Yakutiye / Erzurum.
E-mail: busra.aslan@erzurum.edu.tr

with a mental disorder and the most common diagnoses were major depressive disorder and adjustment disorder (Soylu and Ayaz, 2013).

The quality of the relationship of the woman with her husband is influenced by the age of her marriage and the age difference between them. Spouses of early married girls are generally older; more educated and have higher incomes (UNICEF, 2005). Women who marry at an early age may be less capable of asserting themselves and establishing their position in the household. As a result, they may have less power, status, agency and autonomy within the household (Jensen and Thornton, 2003).

When the marriage is forced, young girls frequently have little power in relation to their husbands. These young brides are at high risk for domestic abuse, neglect, and abandonment (McFarlane et al., 2016). According to Blood and Wolfe (1960) individuals who are more dependent on their spouses are considered less powerful. It is stated that the non-dominant and powerless individuals experience more negative emotions than positive emotions. Being powerless in a romantic relationship is associated with more psychological symptoms for women. In various studies it has been reported that being powerless is related to self-esteem and depression (Galliher et al., 1999, Neff and Suizzo, 2006). Halloran (1998) stated that perceiving less control in marriages led to more learned helplessness and depressive symptoms in women.

Domestic violence

Involving a girl in a marriage without her consent gives a signal to her husband and to society as a whole that her opinion is unimportant (Mikhail, 2002). Men marrying young girls are usually those with traditional masculine gender role ideology, and these men are more likely to abuse their wives (Santana et al., 2006). Likewise, early married women often adopt these thoughts and justify their husbands' violence in some cases (Jensen and Thornton, 2003; UNICEF, 2005; Santhya et al., 2010). This belief increases the risk of being abused (Kidman, 2016).

Studies in many different countries point out that child marriage is a risk factor for domestic violence (Nasrullah et al., 2014; Oshiro et al., 2011; Speizer and Pearson 2011; Yount et al., 2016). In a study evaluating early married girls in our country, 14.6% of married children reported physical violence and 27% reported emotional violence (Soylu and Ayaz, 2013). It is reported that, in India and Ethiopia early married girls have a higher likelihood of experiencing domestic violence (Erulkar, 2013; Santhya et al., 2010). Similar results have been stated in various countries such as Colombia, Kenya, Peru, South America and Zambia (UNICEF, 2005).

Marriage at an early age is risk factor not only for physical violence but also sexual violence. Sexual relationships in early marriages usually occur without the child's consent (Otoo-Oyortey and Pobi, 2003; Kidman, 2016). In a study conducted in our country, it is stated that women married at an early age are forced sexual intercourse more than the control group in the first night of marriage (Güneş et al., 2016). Several studies have shown that women who marry in childhood are more likely to report sexual violence in the last year (Kidman, 2016; UNICEF, 2005). In many societies women are forced to maintain sexual intercourse even if they have had vaginal problems related to birth (UNICEF, 2001).

The physical, psychological and sexual violence in marriage is associated with many psychological problems. Combination of physical and sexual violence cause most serious effect on women (Coker et al., 2000). Krahé, Bieneck, and Möller (2005) reported that women who were exposed to physical and sexual abuse had more psychosomatic and depressive symptoms than women who did not. In a study conducted in our country, women who applied to the psychiatry outpatient clinic were examined and it was found that 62% of the women experienced violence at least once in their marriage, 73.9% of the women who experienced physical violence had depression and 6.5% of them had anxiety disorders (Vahip and Doğanavşargil, 2006). Marriage in childhood increases the risk of suffering domestic violence which causes various psychological problems in adulthood.

Child marriages are the physical, sexual and psychological abuse of children. Women exposed to sexual, physical, or emotional abuse in childhood have more psychological and interpersonal problems and sexual difficulties in adulthood (Mullen et al., 1996).

Intergenerational effects of childhood pregnancies

As a result of early marriages, children are raised by children and this situation puts both the mother and the child's well-being in danger. The child of a young mother who is inexperienced and uneducated in childrearing carries the risk of malnutrition and unhealthiness (World Vision, 2008).

Maternal education has an important influence on the health and development of the child. Child marriage negatively affects early childhood development by reducing maternal education. Early married children may experience more domestic violence and feel lonely which may cause depression, and depression of mother may affect children. Stress reactions of mother may be a serious threat to the health of the child (Wodon, 2016). Babies exposed to violence during pregnancy were found to have worse health and higher mortality rates when they born (Aizer, 2011).

In addition to the problems experienced in early childhood, babies may face various problems when they grow up. Almost all women who experience violence report that their children are also suffering from violence or witnessing violence (Rudo, Powell and Dunlap, 1998).

Children who grow up in a violent environment witness physical violence, and this situation negatively affects the child's emotional and mental health and future relationships (Holt and Whelan, 2008). Children who witness violence have problems with PTSD, depression, anxiety, as well as social problems, low self-esteem and guilt (Haj-Yahia and Abdo- Kaloti, 2008; Little and Kantor, 2002). Given that early married women experience more violence than women married in adult years, their children are more likely to experience similar problems.

Conclusion and Suggestions

Early marriages strengthen the unequal position of women in society. By imprisoning women for poverty, lack of education and economic dependence on men, it prevents women from both enjoying and contributing to social life (Aydemir, 2011). Early marriages continue to exist as a psychological threat. Being a wife of an older man, responsibility for home, home affairs and childbearing pressure often leads to a variety of psychological problems for these women. Early married women are often exposed to domestic violence. Violence not only affects girls who marry at an early age but also their children, and the cycle of neglect and abuse continues.

Eliminating the existing discrepancy in the law and ensuring the functioning of laws is an important and effective step that can be taken by the state in preventing child marriage. It is important to keep statistics about early marriages. Besides, promoting of helping centers to which women can apply if they are forced to marry early will be an important step in preventing early marriage (Düzen and Atalay, 2014).

Studies have shown that early marriage rates are decreasing as girls' education levels rise. Providing economic support and scholarship for girls and their families, supporting educational expenses, and facilitating children's access to school can be effective steps in education. It is also important to include gender equality education in school programs and informed girls about their rights. Establishing special relationships with parents unwilling to send their daughters to the school and raising their awareness about the possible damage of early marriage may be an important step that will enable girls to complete their education and prevent them from early marriages (Düzen and Atalay, 2014).

In regions where early marriage is common, it may be an effective step to raise awareness of relevant public institutions and professionals such as teachers and doctors, especially religion (imam) and local authority figures (muhtar) who are influential in villages and towns. Child marriage is a multidimensional problem, and a multiple effort is needed to overcome it.